ज्वालादृतोऽज्वलत् । दुश्च्यावश्च्यावनो जेता हन्ता ब्रह्मद्विषां हरः । नित्यं त्राता च हन्ता च धर्माधर्माश्रितान्नरान् । प्रमाथिभिर्भीमबलैर्भीमरूपैर्मनोजवैः । विभाति भगवान् स्थाणुस्तैरेवात्मगुणैर्युतः तस्याङ्गानि समाश्रित्य स्थितं विश्वमिदं जगत् । जङ्गमाजङ्गमं राजन् ! शुशुभेऽद्भुतदर्शनम् । दृष्ट्वा तन्तु रथं युक्तं कवची स शरासनी । बाणमादाय तं दिव्यं सोमविष्ण्वग्निसम्भवम् । तस्य राजंस्तदा देवाः कल्पयाञ्चक्रिरे प्रभोः । पुण्यगन्धवहं राजन् ! श्वसनं देवसत्तमम् । तमास्थाय महादेवस्त्रासयन् दैवतान्यपि । आरुरोह तदा यत्तः कम्पयन्निव मेदिनीम् । तमारुरुक्षुं देवेशं तुष्टुवुः परमर्षयः । गन्धर्वा देवसंघाश्च तथैवाप्सरसाङ्गणाः । ब्रह्मर्षिभिःस्तूयमानो वन्द्यमानश्च वन्दिभिः । तथैवाप्सरसांवृन्दैर्नृत्यद्भिर्नृत्यकोविदैः । स शोभमानो वरदः खड्गी बाणी शरासनी । हसन्निवाब्रवीद्देवान् सारथिः को भविष्यति । तमब्रुवन् देवगणा यं भवान् संनियोक्ष्यते । स भविष्यति देवेश ! सारथिस्ते न संशयः । तानब्रवीत् पुनर्देवो मत्तः श्रेष्ठतरो हि यः । तं सारथिं कुरुध्वं मे स्वयं सञ्चिन्त्य मा चिरम् । एतच्छ्रुत्वा ततो देवा वाक्यमुक्तं महात्मना । गत्वा पितामहं देवाः प्रसाद्येदं वचोऽब्रुवन् । यथा तत् कथिता देव ! त्रिदशारिविनिग्रहे । तथा च कृतमस्माभिः प्रसन्नो नो वृषध्वजः । रथश्च विहितोऽस्माभिर्विचित्रायुधसंवृतः । सारथिञ्च न जानीमः कः स्यात्तस्मिन् रथोत्तमे । तस्माद्विधीयतां कश्चित् सारथिर्देवसत्तम ! । सफलं तां गिरं देव ! कर्त्तुमर्हसि । नो विभो ! एवमस्मासु हि पुरा भगवन्नुक्तवानसि । हितं कर्तास्मि भवतामिति तत् कर्त्तुमर्हसि । स देवयुक्तो रथसत्तमो नो दुराधरो द्रावणः शात्रवाणाम् । पिनाकपाणिर्विहितोऽत्र योद्धा विभीषयन् दानवानुद्यतोऽसौ । तथैव वेदाश्चतुरो हयाग्र्या धरा सशैला च रथो महात्मनः । नक्षत्रवंशानुगतो वरूथी हरो हि योद्धा सारथिर्नाभिलक्ष्यः । तत्र सारथिरेष्टव्यः सर्वैरेतैर्विशेषवान् । तत्प्रतिष्ठो रथो देव ! हरो योद्धा तथैव च । कवचानि सशस्त्राणि कार्मुकञ्च पितामह ! । त्वामते सारथिं तत्र नान्यं पश्यामहे वयम् । त्वं हि सर्वगुणैर्युक्तो दैवतेभ्योऽधिकः प्रभो ! । स रथं तूर्णमारुह्य संयच्छ परमान् हयान् । जयाय त्रिदशेशानां वधाय त्रिदशद्विषाम् । इति ते शिरसा नत्वा त्रिलोकेशं पितामहम् । देवाः प्रसादयामासुः सारथ्यायेति नः श्रुतम्" । पितामह उवाच । "नात्र किञ्चिन्मृषा वाक्यं यदुक्तं त्रिदिवौकसः । संयच्छामि हयानेष युध्यतो वै कपर्दिनः" ।

इत्युपक्रमे "तान् सोऽसुरगणान् दग्ध्वा प्राक्षिपत् पश्चिमार्णवे । एवन्तु त्रिपुरं दग्धं दानवाश्चाप्यशेषतः । महेश्वरेण क्रुद्धेन त्रैलोक्यस्य हितैषिणा" भा०क०३४अ० । भा० द्रो० २०० अ० किञ्चिदन्यथोक्तं यथा

"गन्धमादनविन्ध्यौ च कृत्वा वंशध्वजौ हरः । पृथ्वीं ससागरवनां रथं कृत्वा तु शङ्करः । अक्षं कृत्वा तु नागेन्द्रं शेषं नाम त्रिलोचनः । चक्रे कृत्वा तु चन्द्रार्कौ देवदेवः पिनाकधृक् । अणीं कृत्वैव पत्रञ्च पुष्पदन्तञ्च त्र्यम्बकः । युगं कृत्वा तु मलयमवनाहञ्च तक्षकम् । योक्त्राङ्गानि च सत्त्वानि कृत्वा शर्वः प्रतापवान् । वेदान् कृत्वाथ चतुरश्चतुरोऽश्वान्महेश्वरः । उपवेदान् खलीनांश्च कृत्वा लोकत्रयेश्वरः । गायत्रीं प्रग्रहं कृत्वा सावित्रीञ्च महेश्वरः । कृत्वोङ्कारं प्रतोदञ्च ब्रह्माणञ्चैव सारथिम् । गाण्डीवं मन्दरं कृत्वा गुणं कृत्वा च वासुकिम् । विष्णुं शरोत्तमं कृत्वा शल्यमग्निं तथैव च । वायुं कृत्वाथ वाजाभ्यां पुङ्खे वैवस्वतं यमम् । विद्युत् कृत्वाथ निर्य्याणं मेरुं कृत्वाथ वै ध्वजम् । आरुह्य स रथं दिव्यं सर्वदेवमयं शिवः । त्रिपुरस्य वधार्थाय स्थाणुः प्रहरतां वरः । असुराणामन्तककरः श्रीमानतुलविक्रमः । स्तूयमानः सुरैः पार्थ ! ऋषिभिश्च तपोधनैः । स्थानं महेश्वरं कृत्वा दिव्यमप्रतिमं प्रभुः । अतिष्ठत् स्थाणुभूतः स सहस्रं परि त्सरान् । यदा त्रीणि समेतानि अन्तरीक्षे पुराणि च । त्रिपर्वणा त्रिशल्येन तदा तानि बिभेद सः । पुराणि न च तं शेकुर्दानवाः प्रतिवीक्षितुम् । शरं कालाग्निसंयुक्तं विष्णुसोमसमायुतम् । पुराणि दग्धवन्तं तं देवा याता प्रवीक्षितुम्" ।

त्रिपुरदहनादयोऽप्यत्र ।

त्रिपुरभैरवी स्त्री त्रिपुरा भैरवी कर्म्म० । त्रिपुराख्यदेवीभेदे "आद्यं त्रिपुरभैरव्याः बीजमाद्यं प्रकीर्तितम्" इति "चिन्तयेद्वरदां देवीमेवं त्रिपुरभैरवीम्" इति च तन्त्रसा०

त्रिपुरमल्लिका स्त्री त्रीणि पुराणीव पूर्य्याणि यस्याः कर्म० । त्रिपुरमालिकापुष्पवृक्षभेदे त्रिका० ।